



НЕ ЗАБРАВЯЙТЕ, НО НЕ ОТМЪЩАВАЙТЕ!

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ПРАЗНИКА

Брой 24 • год. CII • 22 декември 2023 г. • цена 1 лев

www.stdbg.org

Печатно издание: ISSN 1313-7611 • Онлайн издание: ISSN 2815-2638

ДОКУМЕНТАЛНА ИЗЛОЖБА „ТРАКИЙСКАТА ЕПОПЕЯ“ В НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ

Заместник – председателят на 49-то
Народно събрание Кристиан Вигенин
откри в Парламента фото-документална изложба



На 6 декември 2023 г. Кристиан Вигенин, заместник-председател на 49-то Народно събрание откри в Парламента фото-документална изложба, носеща заглавието „Тракийската епопея. Борбата за свобода на тракийските българи“, посветена на 120 годишнината от Илинденско -Преображенското въстание. В словото си той подчерта, че „Народното събрание не е и няма да бъде безразлично към съдбата на тракийските българи и тех-

ните наследници“.

На откриването на изложбата присъстваха депутати, представители на ръководствата на Съюза на тракийските дружества в България (СТДБ) и на Тракийския научен институт (ТНИ).

В изказването си председателят на СТДБ Красимир Премянов припомни, че първият геноцид е извършен над тракийските българи – 68 000 души безмилостно са убити, а над 300 000 са прогонени от родните им места. Той

запозна присъстващите с дейността на Съюза и на ТНИ, чиято стратегия е свързана с популяризиране на тракийското историческо и културно наследство, отстояване на човешките и имуществените права на тракийци и техните потомци, защита на българщината и православието. Акцентира на факта, че реализирането на стратегията включва организиране на фото-изложби, изграждането на паметници, издаване на книги и справочници, в които се съхранява паметта и историческата истина за трагедията на тракийските българи и техните борби за освобождение и съхраняване на българския дух. Като част от родолюбивата дейност на СТДБ и ТНИ, Премянов посочи издаването на том I на Енциклопедия „Тракия“, съдържащ информация за българското национално движение в Тракия от Възраждането до наши дни, както и откриването на документалната изложба „Тракийската епопея. Борбата за свобода на тракийските българи“, посветена на 120 годишнината от Илинденско-Преображенското въстание.

Проф. Светлозар Елдъров се спря на съдържателната част на експозицията и на необходимостта от съхранение на родовата памет, като отдели специално внимание на необходимостта от целенасочена работа за популяризиране миналото на тракийските българи в учебниците по история.

Продължава на 4-а стр.



Весела Коледа

Скъпи тракийци,
В навечерието
на Рождество Христово
ви пожелавам здраве,
мир и благоденствие!

Светли празници
и успешна 2024 г.!

Красимир Премянов,
Председател на СТДБ



Тракийци почетоха
179-ата годишнина
от рождението на
Капитан Петко войвода

На 18 декември т.г. паметниците на Капитан Петко войвода (18.12.1844–07.02.1900) в цялата страна бяха отрупани с цветя в знак на признателност и почит към великия син на България. Пред паметника му в Борисовата градина в столицата да отдадат почит към патрона на Тракийската организация дойдоха Красимир Премянов, председател на СТДБ, Краснодар Беломорски, заместник – председател на ЦР на СТДБ, членовете на ВК на Съюза: член-кореспондент проф. Георги Михов, член кор. проф. Васил Проданов, председател на ТНИ, доц.д-р Ваня Стоянова, научен секретар на ТНИ, Стефан Начев, главен секретар на Съюза, Величко Пачилов, председател на Клуб „Родопи“, Чавдар Георгиев, член на ЦР на СТДБ, Зорница Радонова, приятели и съмишленици на тракийската кауза.

НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ „ВОЛЯ ЗА ЖИВОТ, СИЛА ЗА ПАМЕТ, НАДЕЖДА ЗА СПРАВЕДЛИВОСТ. ТРАКИЙСКИТЕ БЪЛГАРИ В ИЗПИТАНИЯТА НА НАЦИОНАЛНАТА КАТАСТРОФА И СЛЕД ТОВА (1913–2023)“



ДОЦ. Д-Р ВАНЯ СТОЯНОВА

Отиващата си 2023 година бе богата на юбилеи, свързани със знаменателни събития в новата история на Тракия: 110 години от Одринската епопея, 120 години от Илинденско-Преображенското въстание, 110 години от Междусъюзническата война и разорението на тракийските българи. На тях бяха посветени поредица от научни конференции в столицата и страната, които осветлиха героичните и драматични събития от първите десетилетия на XX в., сложили отпечатък върху историческата съдба на българския народ и държава за столетие напред. Последната от тях, под надслов „Воля за живот, сила за памет, надежда за справедливост. Тракийските българи в изпитанията на националната катастрофа и след това (1913–2023)“ се проведе на 24 ноември в София. Тя бе организирана от Съюза на тракийските дружества в България, Тракийския научен институт и Тракийския женски съюз.

Заглавието очертава широката хронологична рамка и тематично разнообразие на докладите. Те осветлиха както конкретни въпроси от военната, политическата и социалната история на тракийските българи след войните от 1912–1913 г., така и проблеми от историко-политологичен характер; засегнаха съвременни аспекти на Тракийския въпрос и мястото му в колективната и индивидуална памет.

Стоян Райчевски представи ролята на генерал Вазов в боевете за Одринската крепост и като губернатор на Тракия. Доц. Георги Граматиков изложи нови факти за събитията през 1913 г. в село Покрован, Ивайловградско – „Католическият Батак“. Доц. Георги Митринов осветли действията на подразделенията на Българския беломорски флот в защита на българското християнско население в Родопите по време на Междусъюзническата война. Доц. Геновева Михова се спря на отзвук на разорението на тракийските българи през 1913 г. във Варненския край.

Емилия Славкова разгледа изригването на турския национализъм в края на XIX и първите 20 години на XX в. и геноцида над българите в Тракия. Темата за геноцида бе във фокуса на вниманието и на Георги Илиев.

Доц. Ваня Стоянова запълни картината на картината на изпитанията на тракийските бъл-

гари след 1913 г. с доклади си за изселването им от Западна Тракия след Първата световна война. Д-р Красимира Узунова анализира етнодемографската структура на Хасковския регион през XIX–XX в. като последица от преживените исторически събития.

Проф. Светлозар Елдъров проследи при съствието на тракийските българи и тракийската историческа памет в българските учебници по история от епохата на Прехода. Д-р Тодор Тодоров анализира актуалните измерения на Тракийския въпрос и изложи хипотеза за възможните му решения.

Втората част на конференцията бе посветена на 90-годишнината от създаването на Тракийския женски съюз. Изнесените доклади хвърлиха светлина върху недостатъчно проучената тема за тракийската жена в българската история, мястото ѝ в българския политически, социален и културен живот и ролята ѝ за съхраняването на родовата и национална идентичност на тракийските българи.

Иванка Мечева, съпредседател на Тракийския женски съюз проследи развитието на организацията от създаването ѝ до наши дни. Д-р Елена Александрова

разгледа публичните изяви на жените в Одринска Тракия в сферата на образованието и благотворителността през втората половина на XIX – началото на XX в. Доц. д-р Диана Стоянова, в съавторство с Мариета Филчева очерта примера и подвига на жените от Малкотърновско в подготовката на Илинденско-Преображенското въстание. На тракийските жени, „вселени“ в България след Балканските войни и техния социален капитал бе посветен докладът на проф. Пенка Найденова. За старозагорки, Балканските войни и грижата за тракийските бежанци говори Райна Антонова – Тончева. Веляна Кръстева обрисова портрета на една героична тракийска жена, избрана да бъде представена в Брюксел сред достойните българи на XX век.

В конференцията взеха участие учени от ТНИ, ТЖС и тракийски дружества в страната, изследователи от БАН, УНИБИТ, УНСС, от исторически музеи в Благоевград, Стара Загора, Кърджали, Малко Търново и др. Докладите ще бъдат публикувани в Известията на Тракийския научен институт, за да станат достояние на широк кръг читатели.



БИТКАТА ПРИ МАРОНЯ

Разказ по действителни лица и събития

В памет на баща ми Вълчо Андреев Костов (Пандъргов)

ВЕЛИЧКА ВЪЛЧЕВА ПАНДЪРОВА

– Хайде Вълче, немои сеядя горе, слявай от там! – извика дядо Вълчо.

Малчуганът от върха на купчината шума, само това чакаше – ловко, като котка скочи от високото.

Уморен от свършената работа, старецът се запъти да седне на големия бял камък пред къщата в Маджарово.

Малкият му внук взе дървената сопа, с която подкарвах добитъка и заподскача на около на конче.

Дядо Вълчо избърса изпотеното си чело, преметна бялата памучна кърпа през врата си и се загледа в играещото дете, първото поколение, което не беше родено в Доганхисар.

Колко много искаше дядо Вълчо да се върне в бащината си къща в Доганхисар, колко мило и свидно му беше всяко кътче от родното село. Вечер, когато заспиваше пред очите му се зеленеяха върховете на Бърцето. Сутрин, когато станеше, първо поглеждаше към Чаталкаля, на юг към Бяло море.

Събираха се по трима, четирима мъже от селото, по тайните пътеки преминаваха границата. Продаваха я кози, я овце и носеха маслини за армаган. Стадото като пасеше, все на юг го караше, като се качи на високото, надалеч да може да гледа. Как стопляше сърцето му тази гледка! Излиташе душата му, сякаш волна птица и се радваше на полъха от родната земя. Сякаш въздуха беше друг, дишаше свободно, когато гледаше към родния край, макар и от високо, и отдалече. Една тиха радост стопляше сърцето му и му даваше сили да продължи. Само звънът от чановите го връщаше обратно.

Водеше стадото близо до местността Хисара, която се намира между селата Гюрген и Сеноклас. Там се намира древно светилище на траките. Всяка година се провеждаше традиционния събор на 24 май, на който се събираха тракийци от всички села. От скалата извира вода, която се приема за лековита. Вземаше и внука си, който винаги пълнеше от изворната вода. В ясно време, сините му очи търсеха очертанията на върховете на джамията в Одрин. Показваше ги и на малкия Вълчо, и двамата дълго се взираха в далечината.

Все се надяваше, мислеше си:

– „Може нещо да стане, да се върнем, да израсне внука ми в родния Доганхисар.“

Но, за сега това не се случваше и ето, ден след ден детето растеше и слушаше разказите му за родната земя.

– Диини кончеее! – весело подвикваше малчугана. За миг поспря, обърна се към него и попита:

– Дядо, защо аз съм Вълчо, и ти си Вълчо?

– Да, защото ти носиш моето име дядо, на мене си кръстен! – отговори стареца.

– А нашият Войвода, на кого е кръстен? Кажми ми пак!

– Капитан Петко Киряков е кръстен на вуйчо си Петко Калоянов, който е брат на Добра – баба на Войводата и майка на баща му Киро/Киро!

Ти нали знаеш, че той, Петко Калоянов е мой дядо – защитник и борец за българщината и баща на моята майка Мария.

– Значи, затова му казваш „нашият Войвода“!

– Той, Капитан Петко Войвода, е на целия народ, чедо!

Наричат го още „Петко Доганхисарски“, зоват го „Царят на Родоп“, казват му „Тракийски войвода“, и той е водил своята волна

християнска дружина из Родопските планини и Тракия, борил се е за правдата и свободата, защитавал е бедните, обикновените хора, против насилниците – черкези, чорбаджии, разбойници, които ограбвали бедния народ!

– Аз, знам дядо, 33 пъти е бил раняван в битките! Колко е бил силен нашия Капитан!

– А защо е Капитан, дядо?

– Той, Петко Войвода, два пъти е „Капитан“. Веднъж му дават титлата „Капитан“ в Атина, за участието му в Критското въстание. Втория път самият руски император Александър втори му дава званието „Капитан“, за участието му в Руско-турската освободителна война!

– Дядо, и нашият Войвода ли, така скача от скалите, от толкова високо?

– Да, скача дядо, той и от по-високо скача! Много храбр и смел, и безстрашен е нашият Войвода! Него и куршум не го лови!

– Кажми ми за него... Как се е борил? Защо куршум не го лови?

– Слушай, дядо...

„Днес, историята помни славната битката при Мароня така...“

През нощта на 14 юни 1877 г. руските войски преминали Дунава.

Започнала войната за освобождението на България. Като разбрали тази новина, Петко Войвода и четата му, място не могли да си намерят от радост. Самият Петко Войвода разказвал:

„Като чухме за почването на войната като, че ли полудяхме от радост...“

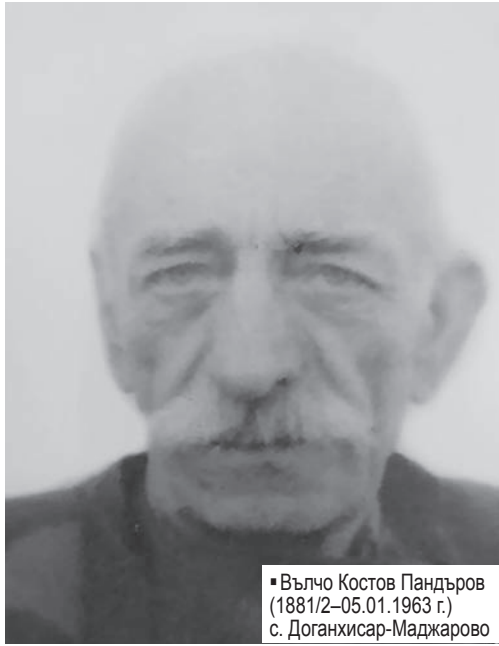
Малката бунтовна дружина нарастнала изведнъж на 60 човека, а до края на годината на 300, всички въоръжени с пушки, взети от отстъпващите турски войски.

През лятото и есента на 1877 г. тя водила девет битки с турските войски и башибозук, в околностите на Дедеагач, Ипсала, Ксанти и Мароня.

Руските войски минали Балкана. Турците събрали всичките си войскове части и от Беломорието и ги пратили да се бият срещу тях. Генерал Гурко превзел Ст. Загора. Срещу него бил изпратен от Черна гора в Тра-



• Капитан Петко войвода



• Вълчо Костов Пандъргов (1881/2–05.01.1963 г.) с. Доганхисар-Маджарово

кия, Сюлейман паша, турски дивизионен генерал, заедно с войските си. Той завладал Ст. Загора и я опожарил. Безуспешно атакувал Шипченския проход. След тридневна упорита битка, разбитата турска войска се разбягала в различни посоки. Голяма част се насочила в Родопите и попаднала в царството на нашия родопски войвода.

Капитан Петко отивал с четата на помощ на много български села, пръснати из Родопите. Те били нападани от малки части на отряда на Сюлейман паша. Дружината пленявала отделни групи от бягащите турски войски и вземала оръжието им.

Малка група от турски войници и трима офицери, с едно турско знаме, попаднали в с. Ташлъдере, Дедеагачко. Една от четите на Капитана ги обкръжила и те били принудени да се предадат. Войводата взел знамето, като трофей, а издетото оръжие раздал на населението, за да се защитава. Освободил тримата турски офицери и войниците. Пленниците били пуснати да си вървят, натоварени на една гемия в морето.

Капитан Петко бързо завзел гр. Мароня през месец декември, без никаква съпротива. Прогонил турските власти и обявил освобождението не само на града, но и на околните български и гръцки села. Там се установила дружината, и подкрепяна от по-голяма част от населението, обявили „Маронийската република“ през месец декември, 1877 г.

Те управлявали града около 3 месеца, без да зачитат разпоредбите на султана.

Как се е стоплило българското сърце, счупило оковите на петвековното турско робство! Как са се радвали българите, опиянени от свободата си!

Колко народни хора се виели на мегдана, под вековните чинари, колко песни са огласяли стръмните улици на града, с високи каменни огради. Как ехото е разнасяло звука на писналите гайди и кавали, от Бяло море до Маронийския балкан!

Народа, радостен и свободен създал тази песен за своя обичан и смел Войвода, защитник на мирното население.

Песента разказва, че султана кани Петко в Цариград, за да го направи „на везирите баш везир“.

И докато дядо Вълчо да запее, внука му силно запя песента, като тропаше с крачетата, и обикаляше край камъка пред къщата:

Де се е чуло, видяло,

Във едно царство два царя,

Два царя, два господаря.

В Стамбола Султан царува,

В Мароня Петко Войвода

И неговата дружина.

Султана хабер проводи,

На паши и на везири,

Дано си Петко помамят,

Във Стамбол да го изпратят,

При царя служба да служи.

Петко е хитър гидия,

Войвода се лесно не мами...

Царът му писмо проводи,

„Аферим, Петко, машалла,

Ти имаш глава разумна,

Ела ми Петко, в сарай,

Везирин ща те направя,

На везерете баш-везир...

Капитан Петко войвода

Султану писмо отвърна:

„Не ща везирин да ставам,

Не ща в сарай да седа

Стига ми на мене царството,

Дето ме тачи народа,

Еснафи и сиромаси,

Вдовици и клетки сираци...

Старецът продължил:

„Дружината защитавала и българи, и гърци, и мирното турско население. Един беден турчин от Мароня, разказвал възхитено на всеки срещнат българин, как Петко Войвода му дал пари да си купи вол. Изпълнен с благодарност и признателност той казал:

„Петко Войвода помагаше на всички бедни хора. Той преследваше само богатите и само те бяха недоволни от него.“

Капитан Петко силно вярвал и очаквал руските войски да дойдат победоносно в Мароня, за да ги посрещне и им предаде освобождената Маронийска република.

На 25.01.1878 г. руски отряд, воден от генерал Чернозубов, влязъл в Гюмюрджина. В това време нашият Войвода не знаел, че е станало примирие (19.01.1878 г.) между враждуващите войски.

На 19.02.1878 г. (10.02.1878 г. Сб.Тр.54) се събрали много граждани от Мароня, дошли и християните от околните села, в храма „Св. Харалампий“ да отслужат молебен. Препълнили хората църквата и църковния двор, млади и стари, празнично пременени с пьстри носии, засмени, моми и булки с китки закичени. Излязъл Войводата – доганхисарски исполин, левент български, и цялото туй множество се стекло към него. Всеки искал да види снажния, напет Войвода, сложил върху високото си чело черен астраганен калпак със светло металческо лъвче, стъпило върху полукръгло венче – лентичка с надпис „свобода или смърт“. Облечен в тъмно-червена носия, дълга джепкенлия кюрдия, везана богато със сърмени конци на гърдите, ръкавите и полите, с ориенталски мотиви на силвии (кипариси), с арабескови усложнения и един ред сърмени шнуруве. Под куртката носел бяла, платнена риза, с едва забележими ивици на тъканта. Ръкавите на кюрдията стояли прикопчани към ръцете. Под тях се виждали ръкавите на бялата риза. Върху кюрдията бил опасан кожен, широк, многодиплест силях, със забучен револвер в него, вързан с шнур, окачен през врата. В силяха стоял забучен и голям нож с черна дръжка и светъл, металчески обков. На краката имал черни, вълнени потури, с тесни от коленете надолу ногавици. Краката над глезените били опасни с бели, вълнени калцуни, стегнати с черни върви. Отдолу, цървули от светла кожа, навървени и увити около глезена.

Усмивка греела на лицето на Войводата, гледал тълпящия се към него народ, всеки искал да го види от близо, с китка да го закичи, ръка да му целува.“

– Като носията от снимката ли, дядо? Фотографията на Капитан Петко Войвода, дето е окачена на стената в твоята стая? – попитал малчугана.

– Същата, като нея, везана майсторски от български ръце, със здраве да си я носи Войводата! – отвърна дядо Вълчо и продължи:

„Тръгнаха маронци, водени от владишкия наместник, отец

Филип.

Продължава на 6-а стр.

Продължава от 1-а стр.

Изложбата е подготвена от Съюза на тракийските дружества в България и Тракийския научен институт в партньорство с Държавна агенция „Архиви“, Регионален исторически музей – Бургас, Регионален исторически музей – Кърджали. Авторите на изложбата са утвърдени изследователи на историята на тракийските българи в ново и най-ново време: проф. дин Светлозар Елдъров, Стоян Райчевски, проф. д-р Боряна Бужашка, доц. Ваня Стоянова. Дизайнът и предпечатната подготовка са дело на художника Михаил Танев.

Документалната фото-изложба разказва в синтезиран вид, на 14 табла с илюстрации и кратки исторически текстове, миналото на тракийските българи след 1878 г. до 30-те години на XX в. С фотографии и документи, някои от които изложени за първи път пред публика, са представени съзидателните им усилия за изграждането на училища и църкви; участието им в легалната и вюръжена борба за национално освобождение и обединение.

Една от основните тематични линии в изложбата е свързана с етнодемографските промени в Източна и Беломорска Тракия в резултат на последователната политика на Османската империя за тяхното обезбългаряване. Отразен е и отпорът, който българската

ДОКУМЕНТАЛНА ИЗЛОЖБА „ТРАКИЙСКАТА ЕПОПЕЯ“ ...



страна ѝ оказва с различни политически и дипломатически средства. Етническото про-
чистване на Тракия достига своя апогей през

лято и есента на 1913 г., а краят на Първата световна война носи нови катастрофални последици за българите в региона. Снимки и архивни документи илюстрират разорението на тракийските българи през 1913 г. и бежанския въпрос след Втората национална катастрофа. Фотографи от епохата са запечатали образите на спасилите се от гоненията бежанци, главно жени и деца, намерили подслон в България.

Прокудени от домовете си и лишени от международните договори от правото да се

завърнат в родния край, тракийските бежанци в България се организират в защита на своите човешки, социални и имуществени права. За тяхната дейност разказват три от таблата в изложбата. В тях оживяват видните фигури на тракийското движение и масовите тракийски прояви от 20-те и 30-те години на XX в.

Последното табло е посветено на паметта за героите и мъчениците на Тракия, пред които потомците се прекланят и предават на поколенията завета „Не забравяйте, но не отмъщавайте“.



ПОДАРЪЦИ ОТ ТД „ТРАКИЯ“ – СВИЛЕНГРАД ЗА УЧЕНИЦИТЕ В БЪЛГАРСКОТО НЕДЕЛНО УЧИЛИЩЕ „ОТЕЦ АЛЕКСАНДЪР ЧЪКЪРЪК“, ГРАД ОДРИН

ТД „Тракия“ – Свиленград с председател Василка Вангелова по случай предстоящите светли празници зарадва учениците и учителите с подаръци за учебно-възпитателния процес в Неделното училище в град Одрин, Република Турция.



В СМОЛЯН ПОЧЕТОХА ПАМЕТТА НА ПЕТКО ВОЙВОДА



ЗЛАТКА ПЕТРОВА, ПРЕДСЕДАТЕЛ
НА СМОЛЯНСКОТО ТРАКИЙСКО ДРУЖЕСТВО

В РИМ „Стою Шишков“ – Смолян на 5.12.2023 г. се проведе среща с ученически клуб „Млад краевед“ към ЕГ „Иван Вазов“ – Смолян с ръководител г-жа Мария Консулова – дългогодишен учител по история.

Събитието е посветено на 179 години от рождението на Петко войвода.

Г-жа Златка Петрова, председател на смолянското тракийско дружество представи революционната дейност и заслугите на родопския закрилник за отстояване на българската кауза в Родопите през периода 1877–79 г.

Основен акцент в презентацията е активната дейност на Първа българска родопска дружина „Защита“ и борбата срещу Сенклеровия бунт за утвърждаване на държавните граници.

В изложбената зала на музея участниците в клуба се докоснаха до уникалното, за-

пазено лично оръжие на Войводата – пушка „Уинчестър“, обр. 1866 г.

Музейният експерт г-жа Димитрия Кабакова представи пред клуба историята на тази ценна реликва, която се съхранява в музея.

Този паметен знак се пази и почита дълбоко от родопчани.

ТЪРЖЕСТВО И ПОДАРЪЦИ ОТ СЪЮЗА НА ТРАКИЙСКИТЕ ДРУЖЕСТВА В БЪЛГАРИЯ И ОТ ГЕНЕРАЛНОТО КОНСУЛСТВО ЗА УЧЕНИЦИТЕ В БЪЛГАРСКОТО НЕДЕЛНО УЧИЛИЩЕ „ОТЕЦ АЛЕКСАНДЪР ЧЪКЪРЪК“, ГРАД ОДРИН

ИЗТОЧНИК: САЙТ НА МВНР –
[HTTPS://WWW.MFA.BG/EMBASSIES/TURKEYGC](https://www.mfa.bg/embassies/turkeygc)

На 9 декември 2023 г. в читалище „Просвета“ в двора на храма „Св. вмчк Георги Победоносец“ в гр. Одрин се състоя тържество, посветено на Коледа и на Новата 2024 година.

Под ръководството на училищния ръководител г-жа Бахтъшен Мутлу и на преподавателите г-н Христо Христов, г-жа Руджинана Ергюн и г-жа Недялка Миткова, учениците от българското неделно училище „Отец Александър Чъкърък“ изнесоха кратък празничен концерт, включващ песни и стихотворения, посветени на зимата и на предстоящите Коледни и Новогодишни празници, а ученичката Шебнем Йозгюр изпълни кратки пиеси на флейта.

В тържеството участваха както всички преподаватели в училището, така и родители на учениците, генералният консул на Република България в Одрин, г-н Борислав Димитров, дипломати от мисията, г-н Кирил Сарджев, председател на Тракийското дружество „Георги Сапунаров“, гр. Хасково

и г-н Маргарит Петров, председател на Тракийското дружество „Бойко Чавдаров“, гр. Харманли.

След края на празничното представление генералният консул г-н Борислав Димитров и г-н Маргарит Петров връчиха на учениците подаръци по случай предстоящите светли празници. Г-жа Недялка Миткова, преподавател в неделното училище, връчи дарения от тракийските дружества в Казанлък, Бузовград, Енина и Крън.

Ръководството на СТДБ поднася специални благодарности на Кирил Сарджев, член на ЦР на СТДБ и председател на Тракийското дружество „Георги Сапунаров“, гр. Хасково, на Маргарит Петров, зам.-председател на ВК на СТДБ и председател на Тракийското дружество „Бойко Чавдаров“, гр. Харманли, на Анаета Георгиева, секретар на НЧ „Тракия-2008“ в Хасково и на всички тракийци, които за поредна година станаха инициатори за подготовката на подаръци за децата от българското училище в Одрин.



БИТКАТА ПРИ МАРОНЯ

Продължение от 3-а стр.

Извило се шествието по тесните, стръмни, каменни улици на града и се насочило до самото море, към останките на стария град-крепост, още от времето на Филип и Александър Македонски, после седалище на българския цар Иван, а накрая и крепост на славния Момчил Войвода.

Свещеникът осветил военното знаме на Капитан Петко и четата му, в невиджана до тогава тържествена служба. Отворили се свитите сърца на хората, напълнили се със сълзи на умиление очите им!

Свободни били, свободни от 500 години насам!

Гледат Войводата, гледат дружината, гледат знамето, да се вее свободно!

Ето това са героите, донесли им днес СВОБОДАТА в родната, тяхната родна Тракия!

Прецеждали се тънките лъчи на февруарското слънце през оголените клони на вековните чинари. Проблясвали пушките с които гърмели мъжете, блестели нанизите и пафтите на жените. Виели се хората, свирили гайдите, думкалци тъпаните, носела се звънката песен, радвал се измъчения народ. Обичал да играе на хорото младия Войвода, на сърце му било. Когато повеждал хорото и развявал белия пряпорец, всички се хващали за хорото, мегдана ставал тесен, завивало се хорото, развивало се после, огласяно от радостна глъч. Никой не се пушал, когато играел Войводата, всички него гледали и му се радвали, той бил тяхното спасение, той бил тяхната свобода!

Когато утихнали гайдите и кавалите, хората се разотихли по домовете си, щастливи, че започват свободен живот. Никой, дори и за миг не си помислял, че тези земи, могат отново да се върнат на Турция.

Гръцкият владика в Гюмюрджина разбрал, кой е осветил знамето. С хитро скрое-на лъжа извикал поп Филип в Гюмюрджина. Въпреки предупрежденията на Капитана, той отишъл и се явил пред владиката, на когото бил подчинен. Незабавно бил посрещнат с обиди и ругатни, защото си позволил да освети знамето. Владиката лишил свещеника от званието му, обръснал му брадата, остригал му косата и го хвърлил в тъмницата, където го подложили на мъчения.

Като разбрал за това, Капитан Петко написал заплашително писмо до владиката, в което искал поп Филип незабавно да бъде освободен и възстановен да служи в църквата. Силата на писмото била толкова голяма, че незабавно свещеника бил освободен и



• Вълчо Андреев Костов (12.08.1943 г.–29.03.2019 г.) с. Маджарово, гр. Хасково/

се върнал обратно в Мароня.

Петко войвода разбрал, че турската власт изпратила войски в Чобандагските планини. За да защити българските села в този район, той изпратил част от дружината си.

Тайно, турската власт в Гюмюрджина, в сговор със Сенклер, скроила план за нападение на Петко войвода в Мароня. Водени от Хасан паша, Ехя паша, Джанаварлъ Мехмед, три дружини редовна турска войска, башибозук и черкези тръгнали към Мароня. На 7 март 1878 г. през нощта те обкръжили града, придружавани от гръцкия владика и каймакамина в Гюмюрджина, гръцки големци и турски чиновници.

Снежено, ветровито и студено било ранното утро на осми март. Градът осъмнал леко побелял от сняг и опасан от военен синджир – от към южната и източната страна турците се скрили зад високите градски зидове, от северната – по планинските камъни, от към северозападната – по ниските хармани. Турците били заели най-добрите за отбрана и нападение места. Дежурният караул Комню Стоянов и Стайко Киряков (най-малкия брат на Капитана) в ранни зори събудили Войводата, за да му докладват за обсадата на града.

По заповед на Войводата започнали да бият тревожно църковните камбани, за да

събудят населението, което още спяло и не знаело какво се случва рано сутринта. След това той наредил – мъжете, които могат да стрелят, да се съберат вържени, а останалите да се скрият по къщите и никой да не излиза навън. Към дружината идват и гръцки доброволци.

Капитан Петко разделил дружината на четири групи и ги изпратил на четирите краища на Мароня. Сам той, с една от групите се насочил към източната част на града.

Там турците хванали българина Милуш Иванов и един грък. Пленените трябвало да бъдат подложени на разпит, за да узнаят турците с какви сили разполага четата. Първи запукали пушките на дружината и във внезапната суматоха, пленниците побягнали и успели да се спасят. Башибозукът дал първите си жертви и ранени, а от българите имало двама ранени.

Капитан Петко обикалял с коня си между отделните групи, помагал и давал своите нареждания. Стреляйки от четирите краища на града, се създавало усещане, че хората, които стрелят са много. Засвистели куршуми от всички страни, гъсти облаци дим се вдигнали и застелили като пелена хълмистото градче. Всичко потънало в пушек, чувала се непрестанна стрелба, която се усилвала от ехото, и се носила на далече из маронския балкан. Отеквал звън от ударите на куршумите по прозорците, стените, каменните керемиди на покривите. Страх и ужас обхванали целия град. Изскачали от къщите уплашени жени и деца. Из целия град се чувал плач и писъци за помощ, които се смесвали с гърмежите. Стреснати, отчаяни и вцепенени от страх, те се лутали и не знаели къде да намерят защитено място, за да се скрият.

Капитан Петко, с още около 25 души се насочил към пътя за Гюмюрджина, където атаката на турците се засилвала. Гърмели ожесточено и от двете страни. Там, между турската войска, обикалял Ташо Георгиев цинцарин (влах) от Мароня, шпионин на владиката, когото Петко познал с бинокъла си. В тази стрелба паднали много ранени и убити. Там намерили смъртта си и двама българи, близки съратници на Войводата – Комню Стоянов и Вангел (грък, от Мала Азия), а ранени били двама. Уплашили се турците, спрели да гърмят.

Оставил Капитана няколко души там, да отбиват затихналата атака и ако трябва да отговарят на стрелбата и се отправил към бърдото Френкбунар. Там гърмежите

се усилвали, дружината повалила един юз-башия (капитан) от коня му, убила няколко войника и ранила мнозина башибозуци. Отвсякъде силен огън посрещал турците и те повярвали, че Петко Войвода не е сам, а с него има и руска войска. Отдръпнали се турците назад, оттеглили се за да се укрепят и да се върнат наново.

От тук Войводата, с двама души отишъл към пътя за Дедеагач, за да засилят стрелбата там. Той давал помощ бързо там, където защитата отслабвала. Сраженията около града продължавали. Идващите турци попадали под кръстосаната стрелба от всички страни. На мястото на падналите, идвали нови, които заемали техните позиции. Силите на противника били 50 пъти по-големи от тези на четата. Вече втори час пуко-тевицата не спирала. Към обяд турците се отдръпнали назад и на това място, временно спирели да гърмят пушките, стрелбата се прекратила.

В краткото затишие, превързали ранените, насърчвали уплашените хора, заръчали на населението да се скрие по домовете си и ако види турци по улиците, да стреля. Петко войвода отново прегрупира дружината си на четири части, които да дават отпор от четирите краища на града.

Към пладне турците започнали нова атака с гърмежи и нападение. Едновременно и от четирите места четниците отвърнали на стрелбата. Задимили се улиците, отново засвирили куршуми от всички страни. Градът се изпълнил с пушек, чувал се грохот от ступените стъкла на прозорците и изпотрошените керемиди на покривите. Имало убити и ранени около десетина жени и деца.

До привечер продължила втората атака.

В това време, една гемия от Мароня се приближила към брега. Турците уловили изплашения гемиджия и го накарали тайно да влезе в града, и да изпълни поръчение. Тръгнал той, с вдигнат бял байряк, уж да се предаде. Дружината се биела и никой не го видял. Минал през една градина, скрил бялото знаме, незабелязано се промъкнал през улиците и отишъл направо в къщата на поп Филип. Предал му устната заръка и писмото от гръцкия владика, което гласяло:

„Чада мои!

Тук, при мене, са законните войски на нашия баща султана, тука са Хасан паша, Ехя паша, тук е Гюмюрджинския каймакамин с... всичките първенци на Гюмюрджина, тук съм и аз, вашия пастир в името на Бога! Аз като ваш духовен баща, мислея за вас като за мои Чада и ви съветвам да са предадете на султанските войски, защото иначе, щом сега пристигнат 150 топове, които идат от Гюмюрджина, както градът ви, така и вии, чада мои, ще станете на прах и пепел под страшните гюллети!“

Без да се бави, поп Филип събрал гръцките първенци, прочел им писмото на владиката. Шпионинът потвърдил за тайния заговор по предаване на града на турската власт. Лично поп Филип написал отговор на гръцкия владика, че гражданите на Мароня са верни на султана, и ще се предадат на турците веднага. Писал, че са държани насилно от Петко войвода и дружината му, която била от 50-60 души, и нямало московци с тях. Не забравил да защити всички гръци, даже и тези, които били в дружината, като съобщил в писмото, че и те ще изоставят Петко войвода, веднага, щом се нападне града.

Незабелязано, по същия път се скрил в тесните улечки шпионина и занесъл предавателското писмо право на владиката при турците.

Нищо не подозирала за това четата, продължавала да стреля и защитава града, без да знае за гръцкия заговор за предаване на населението в ръцете на турците.

Тръгнали гръцките първенци сред хората и започнали да разясняват как всички трябва да се предадат, защото жив човек няма да остане, а града ще бъде сринаг до основи от турските топове, които уж, щели да дойдат.

Продължава в следващия брой



• Църквата „Св. Йоан“, където се е черкувал Капитан Петко Войвода

„ТРАКИЙСКО ДРУЖЕСТВО-ПЛОВДИВ“ И ЧИТАЛИЩЕ „ТРАКИЯ-ПЛОВДИВ-2008 Г.“ ОТБЕЛЯЗАХА 86 Г. ОТ СМЪРТТА НА ВОЙВОДА РУСИ СЛАВОВ

На 7 декември 2023 г., по повод 86 г. от смъртта на войвода Руси Славов членовете на „Тракийско дружество-Пловдив“ и Читалище „Тракия – Пловдив – 2008 г.“ се запознаха с презентацията „Тракия – отечество от памет и от дух“. Информацията за разорението на тракийските българи през 1913 г., за бежанските вълни и героизма на тракийските войводи Руси Славов и Димитър Маджаров бе предоставена от наследничката на тракийски бежанци и дългогодишен член на „Тракийско дружество-Пловдив“ и Читалище „Тракия – Пловдив – 2008 г.“ Бойка Бораджиева.

За видния деец на тракийското революционно движение войвода



Руси Славов акад. Любомир Милетич пише: „Много са действията на войводата, подвизите и храбростта му, както и умението да ръководи хората, да всява страх в противни-

ка, да предприема внезапни действия. Но въпреки храбростта си, той по душа е бил нежен брат, добър син, обичан от четниците си като много справедлив.“

ОТБЕЛЯЗВАНЕ НА 165-ГОДИШНИНАТА ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ХРИСТО ПОПКОНСТАНТИНОВ

На 13 декември в салона на КК „Тракия“ бе отбелязана 165-годишнината на Христо Попконстантинов – родопчанин, виден книжовник, фолклорист и краевед, оставил дълбока диря в българската наука. Той е първият биограф на Капитан Петко войвода.

Честването бе подготвено и организирано от клуб „Родопи“. То бе открито от неговия председател Величко Пачилов. Доц. д-р Георги Митринов представи интересни факти от биографията на Христо Попконстантинов и прочете поздравителен адрес от кмета на с. Петково – родното място на големия българин. Сред гостите-тракийци бе и неговата правнучка Даниела Константинова. Водещият поздрави присъстващите и от името и на председателя на СТДБ Красимир Премянов.



Поздравителен адрес По случай 165 години от рождението на Христо Попконстантинов

до Красимир Андреев Премянов – Председател
на Съюза на Тракийските Дружества в България

Уважаеми г-н Премянов,
Уважаеми потомци на големият общественик Христо Попконстантинов

От името на жители и потомци на с. Петково, общ. Смолян, Кметство с. Петково, общ. Смолян и лично от свое име приемете най-искрени поздравления по случай 165 години от рождението на видния книжовник, фолклорист и общественик Христо Попконстантинов.

Потомък на петковски дюлгерин с възрожденски дух, който носи в себе си пламъка на родолюбието и желанието на бъдещ ползнен на общността си. Първият родоповец и биограф на Капитан Петко войвода, оставил след себе си богато творчество, не само за Родопите, а и за цяла България. Незабравим! Едно е сигурно, че Петковци никога не ще забравят великият Христо Попконстантинов, модерен деятел и творец от общонационално значение, търговец от една тогава бедна планина, достигайки високи духовни начела.

Желя на всички Вас, здраве и благоденствие и своята Благодарност към почитането на делото на бележитият Христо Попконстантинов, описвайки личността и постиженията му, защото е важно и трябва да помним историята си, за да градим бъдещето си.

С уважение
Стефан Парунев
Кмет на с. Петково, общ. Смолян

12.12.2023г.



ПУБЛИКУВАНА НА 27.11.2023 Г.
В - К „24 ЧАСА“
ГОДИНА XXXIII, БР.281, СТР. 27

ОБЯВА

УПРАВИТЕЛНИЯТ СЪВЕТ на Сдружение „Регионално тракийско дружество-Варна“, във връзка със свое решение от 09.11.2023г., Протокол №11 и на основание чл. 26 ал. 3 от ЗЮЛНЦ и чл. 25 от Устава на Сдружението, СВИКВА **ОБЩО СЪБРАНИЕ** на 13.01.2024 г. от 09.30 часа в гр. Варна, бул. Цар Освободител № 27, Младежки дом „Орбита“ – Концертна зала, със следния

ДНЕВЕН РЕД:

1. Утвърждаване на нови членове на Сдружението, съгласно Чл.13. (1) от Устава.
2. Отчет за дейността на Сдружението, за периода м. януари 2023 г. – м.януари 2024г.
3. Отчет за резултатите от проверката на Контролния съвет на касата, финансовата, стопанската и организационната дейност на Сдружението, за периода м. януари 2023 г. – м.януари 2024 г.
4. Предложения за промени в Устава на Сдружението.
5. Разисквания по т.2, т.3 и т. 4 от Дневния ред.
6. Предложения за решения по т.2, т.3 и т.4.
7. Връчване на награди на членове на Сдружението.
8. Предложения за промени в броя и състава на Управителния и Контролния съвет, утвърждаване на Младежка секция към Сдружението и избор на нов председател на Сдружението и Управителния съвет.
9. Приемане на програма за 2024 г.
10. Разни

При липса на кворум на основание чл. 27 от ЗЮЛНЦ, Общото събрание ще се проведе на същата дата и място, при същия дневен ред, от 10.30ч., независимо от явилите се членове.

УПРАВИТЕЛЕН СЪВЕТ

на Сдружение „Регионално тракийско дружество – Варна“

Честито!

Централното ръководство на Съюза на тракийските дружества в България и редакционната колегия на вестник „Тракия“ честити на рождениците на Съюза през месец януари:

- Димчо Апостолов – Карнобат.....3 януари 1944 г.
- Златко Попчев – Шумен5 януари 1941 г.
- Емилия-Боряна Славкова.....5 януари 1943 г.
- Николай Хаджиев – Стара Загора..... 19 януари 1979 г.
- Недялка Любенова – Любимец..... 19 януари 1960 г.
- Лазар Налбантов – Бургас.....25 януари 1986 г.
- Светла Славова – Димитровград25 януари 1978 г.
- Красимир Премянов – София.....27 януари 1955 г.
- Ваня Стоянова – София.....28 януари 1961 г.
- Хайгашот Агасян – София.....28 януари 1957 г.
- Диляна Сивенова – Карнобат 29 януари

ТРАКИЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7-А, тел.: 02/987 48 96 Печат: НЮЗПРИНТ ЕООД

Абонирайте се!

Каталожен номер

759

Издава: Върховният комитет

Редакционна колегия: Главен редактор д-р Ваня ИВАНОВА, чл.-кор. на БАН проф. Васил ПРОДАНОВ, чл. кор. на БАН Иван ГРАНИТСКИ, д-р Динко СТРАНСКИ, Мария БОЖКОВА, Хубен СТЕФАНОВ; [Тодор КОРУЕВ] Дизайн: Мария БУДЕВА; e-mail: stdb_sofia@abv.bg, факс: 02/987 57 53

БАНКОВА СМЕТКА
СТДБ (за вестника)

IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC: STSABGSF
Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ – София 1000

КОРЕСПОНДЕНТИ: Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) – 076/60 13 67; Димитринка СМОЛЕВА (София) – 02/412 12 36, 0886 746 044; Златка Янева (Сливен) – 0897601560; Анета Георгиева (Хасково) – 0894 044 420; Веска Ламбова (Шумен) – 0877 71 85 03; Мария ИВАНОВА (Ямбол) – 046/66 35 40

Изпращайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака). Хонорари за публикуването им не се дават.

СЪДБАТА НА МАЛОАЗИЙСКИТЕ БЪЛГАРИ В ЕДНА ПОЗАБРАВЕНА КНИГА НА ПЕТЪР КОЛЕДАРОВ

Продължение от миналия брой

Покарманчването е единственото, което може да ни обясни изчезването на старите българи от Булгардаг, където е факт, че сега няма българи. Запазили са се само топографските наименования Булгардаг и Булгармаден (българска мина, на с[еверо]-з[апад] от Адана) и казания царственник.

Ибрахим Аджизи, преписвач на шехнамето, е оставил някои бележки, като казва, че не можал да разгледа крепостта Ерменак, защото било невъзможно да се иде до самата нея, но че там имало много старини. Същият твърди, че развалините на двореца на кралица Катерина съществували „до днес“, т.е. миналия век. Те образували могила, наричана от местното население „Хатун сарай“ („Женски дворец“), а водата и сега съществувала. В „Der Brockhaus atlas“ намерихме едно селище отбелязано Katun Sarai в много близка околност на пл. Еренкелов.



Известният професор по Прабългарология г. Геза Фехер по резултатите от тазгодишното си научно пътуване из Турция и Иран заяви, че е посетил и Булгардаг и Адана в южния Анадол. Чак, след изучаване и обнародването на находките и материалите от там може да се говори с положителност за съществуването на български държавици в Мала Азия, защото и в официалната наука те са приети със съмнение, като не е обяснен и произходът им. Те, както е известно, са били християни и не могат да имат връзка с прабългарите от Волжка Велика България, а по всяка вероятност с политически емигранти от България, или насила преселени от Византия по море.

В тритомния си труд Histoire des Croisades ориенталистът Rene Grousset говори за арменски владетели в Булгардаг през XI, XII и XIII в., като названието на планината пише Boulgardag, което у някои учени не се приема (Ислямската енциклопедия на Хутме го

смята за погрешно и твърди, че е Boughdag, т.е. превод на турски на Таурус планина. Също и проф. М. Москопулос (Атина).

Само една научна етнографоархеологична експедиция в Мала Азия, която да посети и проучи на самото място въпроса за Булгардаг, Еренкелов, Ерзерум, Багдат, Ечмиядзин, Трапезундат и всички засегнати малоазийски селища може да хвърли повече светлина върху тия неизяснени страници от историята на българщината в Анадола, чиито етнически, политически, стопански и културни, връзки и без Булгардагските ханства са безспорни.

БЕЛЕЖКИ:

- (1) Потомците на селжукските турци.
- (2) И до днес един от кварталите на Йрус се нарича „Булгар махле“.
- (3) Самоковецът К. Фотинов е издавал там първото българско списание „Любословие“ (1842 и 1844 до 1846 г.), с което слага основите на българския периодичен печат. Там са отпечатани и неговите „География Всеобща“ (1843) и „Греческо-Българский Разговорник“ (1845 г.).

(4) Тези българи по протежение на планинската, местност на Мраморно море са дошли по тия места към края на XVIII-и в началото на XIX в. от Подбалканската, Родопска и Странджанска част на Тракия, и като трудолюбив населителен елемент – като овчари и въглищари – са почнали първи да използват стопански обезплодните и необработени дотогава земи. Така българите са първите културтрегери по тези земи. Характерни са думите на проф. от Парижкия университет Супр. Robert, който в своя труд „Les slaves en Turquie“ казва, че българинът – като пълноводна река – прелива бреговете си и затова няма установена граница нито откъм запад, нито откъм юг, и че тая му способност за мирно проникване се дължала на неговата приспособимост и трудолюбие. А Destrilhes пише: „Българинът има вродена наклонност към колонизиране. Браздейки земята, той се стреми безспирно да се разширява.“

Проф. Дим. Яранов, при едно свое геоложко проучване, посетил през 1937 г. земите около Мраморно море и намерил следи от тези българи.

(5) Присъствието на този Асен и още един друг Асеноглу по-сетне ни наумява за някаква вероятна, но недоказана връзка между последния Асеновец Ив. Асен III, избягал от България през 1270 г. с държавното съкровище при татарския хан Ногай. След като последният се опитал да го убие, побягнал при дядо си в Цариград, где то в 1184 имп[ератор] Андроник II му дал да управлява областта Трояда. Иречек смята, че Асеновци изчезнали безследно във вътрешността на Мала Азия. Ето че след 70 години те се появяват може би пак, но за да се изгубят безвъзвратно.

Публ. в Петър Ст. Коледаров, Българщината в Мала Азия (Bulgariandom in Asia minor). С карта и таблица. София, 1940, 23 с.

Източник: Сите Българи Заедно



СЪЮЗ НА ТРАКИЙСКИТЕ ДРУЖЕСТВА В БЪЛГАРИЯ

1000 София
ул. "Стефан Караджа" № 7А

е-mail: stdb_sofia@abv.bg
тел.: +359 2 987 48 96; тел./факс: +359 2 987 57 53

ДО
КРАСНОДАР БЕЛОМОРСКИ
ПРЕДСЕДАТЕЛ
НА ТРАКИЙСКО ДРУЖЕСТВО
„ТРАКИЯ“,
ГР. СОФИЯ

ПОЗДРАВИТЕЛЕН АДРЕС

УВАЖАЕМИ Г-Н БЕЛОМОРСКИ,

Позволете ми от името на ръководството на Съюза на тракийските дружества в България, на многобройните ни членове и лично от мое име да Ви поздравя сърдечно по повод Вашия 70-годишен юбилей! Дългогодишната Ви всеотдайна предана работа като заместник-председател на Централното ръководство на СТДБ в полза на нашата организация и на тракийската кауза е позната на всички дружества в страната. Вие достойно продължавате родолюбивите традиции на Вашето семейство и с присъщата безкористната отдаденост и емоционалност защитавате идеалите на нашите предци от Беломорска и Източна Тракия. Всичко това ежедневно доказвате и като председател на Тракийско дружество „Тракия“ – София, чиято дейност е неразривно свързана с почит към саможертвата на героите ни и популяризиране на богатите традиции и културно-историческо наследство на тракийските българи.

Централното ръководство на Съюза на тракийските дружества в България единодушно Ви присъжда най-високото ни отличие – медал „Капитан Петко войвода“ с лента, за големите Ви заслуги към тракийското движение и по повод Вашия 70-годишен юбилей!

Желая Ви много здраве и енергия, за да продължим и занапред да служим заедно на нашата справедлива родолюбива кауза!

С УВАЖЕНИЕ,
КРАСИМИР ПРЕМЯНОВ,
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА СТДБ